

Stručni rad

Rukopis primljen 3. 7. 2015.

Prihvaćen za tisak 6. 5. 2016.

Zdravka Biočina

zbiocina@ffzg.hr

Zagreb, Hrvatska

Analiza govora hrvatskih zastupnika u Europskom parlamentu

Sažetak

U ovome je radu analizirana govorna izvedba i argumentacija sedmero hrvatskih zastupnika u Europskom parlamentu koji su izabrani na izborima 2013. i ponovno 2014. godine. Analiza govorne izvedbe prema fonetskom statusu pokazala je da dvoje zastupnika ima disfonične glasove, da svi zastupnici imaju dostatnu dikciju, troje ih ima izgovorne mane, petero izgovorne pogreške te šestero izvrsnu ili dobru izražajnost. U političkim je govorima najvažnije sredstvo uvjeravanja etos govornika, stoga i zastupnici u Europskom parlamentu koriste svaku priliku da u svojim govorima istaknu vlastitu vjerodostojnost i stručnost. Analiza argumentacije također je pokazala da osim političkih tvrdnji, zastupnici koriste i vrijednosne te da tvrdnje potkrepljuju najčešće statističkim podacima, toposima i primjerima. Najzastupljenije argumentacijske pogreške su zanemarivanje alternativa, *ad populum* i *non sequitur*. Iz učestale uporabe etosa, toposa, argumentacijske pogreške *ad populum* te posebice patosa, posredno se može zaključiti da su zastupnici više usmjereni prema biračkom tijelu nego svojim kolegama u Europskom parlamentu, što je mogući razlog uspješnosti ovih zastupnika na izborima za Europski parlament.

Ključne riječi: političko govorništvo, Europski parlament, govorna izvedba, argumentacija

1. UVOD

Prvi izbori za hrvatske zastupnike u Europskom parlamentu održani su u travnju 2013. godine (<http://www.sabor.hr>). Sukladno odredbama iz Ugovora o pristupanju izabrano je 12 zastupnika čiji je mandat završio u svibnju 2014. Za zastupnike su izabrani: Marino Baldini (SDP), Biljana Borzan (SDP), Zdravka Bušić (HDZ), Ivana Maletić (HDZ), Sandra Petrović Jakovina (SDP), Tonino Picula (SDP), Andrej Plenković (HDZ), Davor Ivo Stier (HDZ), Dubravka Šuica (HDZ), Ruža Tomašić (HSP), Oleg Valjalo (SDP) i Nikola Vuljanić (HL). U sazivu Europskog parlamenta od 2014. do 2019. godine Hrvatska ima 11 zastupnika. Na izborima u svibnju 2014. od 12 zastupnika sedam ih je ponovno izabrano na mjesto zastupnika u Europskom parlamentu, i to na listi HDZ-a Ivana Maletić, Andrej Plenković, Davor Ivo Stier, Dubravka Šuica i Ruža Tomašić, a na listi SDP-a Biljana Borzan i Tonino Picula. U ovom je radu analizirana govorna izvedba i argumentacija upravo tih sedam ponovno izabranih zastupnika s ciljem da se utvrdi što je to u njihovim govorima možda utjecalo na birače da ih ponovno izaberu na mjesto zastupnika u Europskom parlamentu.

1.1. Govorna izvedba

Budući da relevantna stručna literatura (Södersten i Lindhe, 2007; Varošaneć-Škarić, 2010) političare ubraja u vokalne profesionalce, oni bi, osim argumentaciji, pozornost trebali posvetiti i govornoj izvedbi. Govornoj izvedbi pozornost se posvećuje još od antike. Već Aristotel (1989) ističe da se bavljenje govorom treba sastojati od tri dijela: "prvo, izvora iz kojih se izvode metode uvjeravanja, drugo, načina držanja govora (dikcija, stil, sastavljanje i držanje govora) i treće, od rasporeda dijelova govora". Deklamaciju (gestikulaciju i sugestivno izlaganje), drugim riječima govornu izvedbu, smatra najdjelotvornijom te ističe da treba obratiti pozornost na "raspon glasa (snaga, jačina glasa), harmoniju (intonacija) i ritam" (Aristotel, 1989: 166). Čak i Platon, koji je dosta kritizirao retoriku, u djelu *Fedar* piše o retorici i govornoj izvedbi. Pritom daje veliku prednost govoru, a pisanu riječ smatra tek podsjetnikom (Platon, 1997, prema Beker, 1997). I u doba rimskoga govorništva izvedba ima važno mjesto pa tako Ciceron kaže da izvedba jedina vlada govorom; bez nje vrhunski govornik ne može postići nikakvu vrijednost, a osrednji će govornik, kad je savlada, često nadmašiti vrhunske govornike. Smatrao je da je govornik kao sastavljač govora sličan pjesniku, a kao izvođač blizak glumcu (Beker, 1997). O glasu i njegovoj važnosti u javnom nastupu puno je pisao i Kvintilijan. On smatra da "glas djeluje auditivno – na uši,

geste; vizualno – na oči: na dva osjetila preko kojih emocije prodiru u dušu" (1985, prema Varošaneć-Škarić, 2010: 27). Također ističe da dobra izvedba i glas kadšto presudno utječu na mišljenje suvremenika o govorniku. Iako se danas stručnjaci iz područja govorništva vjerojatno ne bi složili u svemu s Ciceronom i Kvintilijanom, jer su osim dobre izvedbe za uspješan javni govor važni i sadržaj i argumentacija, uvježban govor i kultiviran glas i dalje se cijene. Pa tako Varošaneć-Škarić (2010) ističe važnost glasa jer iz glasa dobivamo biološke, društvene i psihološke informacije o govorniku. Također napominje kako slušatelji očekuju da govornici koji su medijski često eksponirani imaju kultiviran i ugodan glas iz razloga što su "stereotipi koji povezuju pozitivne osobine s ugodnim glasovima univerzalni" (Varošaneć-Škarić, 2010: 103). Također, postoje mnoge knjige i priručnici koji pružaju savjete za dobru govornu izvedbu. Tako, naprimjer, Nelson (1996) u svom priručniku dobru izvedbu karakterizira kao "onu koja zvuči govorno, prirodno i spontano. Bitno je da publika stekne dojam da se s njima razgovara, a ne da se njima govori. Važna je dobra dikcija, ugodan glas, prirodna gestikulacija i fluentnost govora, dakle izbjegavanje zamuckivanja, poštapalica i sličnog." (Nelson, 1996: 236). Škarić (2003: 74) također smatra govornu izvedbu u javnom govoru iznimno važnom i za nju kaže: "Tu se cjelokupno govorničko školovanje i cijela priprema govora sabire u sadašnjost. Govornik zaboravlja da je ikad išta pripremao i govorio kao da sad stvara pa slušači to čuju kao sadašnju misao, sadašnje nadahnuće i kao prirodnu sposobnost da se dobro govori."

1.2. Argumentacija

Aristotel (1989: 6) definira retoriku kao "sposobnost teorijskog iznalaženja uvjerljivog u svakom datom slučaju". Perelman (1982) navodi da se Aristotelova retorika bavi govornikovom tehnikom u obraćanju publici okupljenoj na javnom trgu – "grupi ljudi kojoj nedostaje i specijalizirano znanje i sposobnost da slijedi podugačak lanac argumenata". U suprotnosti s antičkom retorikom, Perelman tvrdi (1982: 11): "Nova retorika se bavi diskursom namijenjenom bilo kojoj vrsti publike – gomili na javnom trgu ili skupini specijalista, jednoj osobi ili cijelom čovječanstvu. Ona čak ispituje argumente namijenjene samom sebi u privatnom promišljanju ili u onom na što se danas referira kao interpersonalna komunikacija." To se posebice može primijeniti na zastupnike u Europskom parlamentu, koji s jedne strane imaju svoje kolege (publiku u Europskom parlamentu), a s druge strane svoje birače (publiku izvan Europskog parlamenta), što znači da svojim govorima trebaju djelovati na te dvije vrste publike

pa im je potrebna dobra argumentacija. Škarić (2011) definira argumentaciju kao "oblikovanje teksta, kojim se pridobiva razumski. Snaga argumenata u pridobivanju ne leži u snazi istine koju oni iznose nego u uvjerenju slušatelja da bi izneseno moglo biti istinito. Retorika općenito ne traga za istinom nego za prihvaćanjem onog što govornik zastupa." (Škarić, 2011: 13). Svaki argumentativni čin započinje tvrdnjom i sastoji se od određenog slušateljstva, okolnosti i razloga odnosno potkrijepa (Perelman i Olbrechts-Tyteca, 1958). Tvrdnja ili teza treba biti jedna izjavna, stilski neobojena rečenica koja je branjiva, netrivialna i zanimljiva publici. Škarić (2011: 24) ističe da "vrijednost tvrdnje raste što je početni disens naglašeniji, što onda i implicira veće poteškoće pri argumentiranju". Fahnestock i Secor (2004) podijelili su vrste tvrdnji na činjenične, uzročno-posljedične, vrijednosne i političke tvrdnje. U političkim govorima najzastupljenije su političke jer govornik pomoću njih može osvijestiti publiku o postojanju problema te je uvjeriti da je rješenje koje nudi najbolje u određenom trenutku. Prema Fahnestock i Secor (2004) politička tvrdnja je sastavljena od tri dijela. U prvom dijelu, preliminarna argumentacija, nužno je osvijestiti publiku o postojanju problema. Koliko će se pozornosti posvetiti tom dijelu ovisi o tome koliko je publika svjesna postojanja problema. Zatim slijedi iznošenje konkretnog prijedloga za poboljšanje ili promjenu stanja na koje je preliminarnom argumentacijom ukazano, drugim riječima, govornik izriče svoju tvrdnju. Posljednji je dio političke tvrdnje iznošenje argumenata koji potvrđuju da je rješenje koje govornik nudi najbolje u određenom trenutku (Fahnestock i Secor, 2004).

U argumentiranju sama tvrdnja nije dovoljna. Da bi se postiglo uvjeravanje potrebno je tvrdnju potkrijepiti očitostima koje onda povezujemo uz tvrdnju logičkim vezama. Škarić (2011: 25) određuje očitost kao "članak u argumentu koji je publici sam po sebi prihvatljiv. On nije sporan na način da bi ga trebalo argumentirati, ali može biti upitna njegova točnost pa se na njega prigovara s ispravkom pogrešnog navoda ili se propitkuje točnost navoda.". Očitosti mogu biti raznovrsne: definicije, toposi, stereotipi, citati, autoriteti, zakoni, slučajevi (primjeri), ilustracije, podaci, činjenice, svjedočenja. Očitosti mogu biti povezane s tvrdnjom putem pet logičkih veza: dedukcija, indukcija, analogija, kauzalnost i semiotičnost (Škarić, 2011). Škarić (2011: 7) ističe kako svi argumenti nisu jednake jakosti. Što su činjenice koje koristimo za argumentaciju čvršće urezane u svijest slušača, što su zornije predočene, što se navedeni podaci daju bolje provjeriti, što su svjedoci vjerodostojniji, autoriteti slavljiji i istovjetni slučajevi brojniji, to je naša argumentacija jača (Škarić, 2011: 21–27).

Posebno mjesto u argumentaciji imaju pogreške u zaključivanju. Suvremenu klasifikaciju argumentacijskih pogrešaka napravio je Christopher Tindale (2007) koji se smatra jednim od vodećih autoriteta na području teorije argumentacije. On pogrešku definira kao specifičan način pogrešnog rezoniranja koje ozbiljno potkopava snagu razumskog argumenta. Argumentacijske pogreške se događaju kada se za određenu tvrdnju navodi argument koji je pogrešan, a koji izgleda poput valjanog. Tindale razlikuje pogreške diverzije (to su pogreške irelevantnosti u koje ubraja slamnatog čovjeka *straw man*, *red herring* i *non sequitur*), pogreške strukture, pogreške u jeziku, argumente *ad hominem*, ostale ad-argumente, pogreške u zahvaćanju uzroka, pogreške u uzročno-posljedičnim vezama i pogreške u analogijama. Budući da će u radu biti provedena analiza i prema argumentacijskim pogreškama, zanimljivo je vidjeti koje se, prema istraživanjima, najčešće pojavljuju. Prema Westonu (1992) najčešće argumentacijske pogreške su zanemarivanje alternativa i generalizacija iz nepotpune informacije, a u Hrvatskom saboru, prema analizi Kišiček i Stanković (2011), najčešće argumentacijske pogreške su *ad populum*, *ad hominem*, zanemarivanje alternativa, *red herring*, *ad misericordiam*, generalizacija iz nepotpune informacije, *non sequitur* i *ad baculum*.

1.3. Karakteristike političkoga govorništva

Na osobitosti političkoga govorništva ukazao je već Aristotel (1989), koji je u prvoj knjizi *Retorike* podijelio govore na tri vrste prema trima vrstama slušatelja, a to su politički (savjetodavno), sudski i epideiktički. Kada govori o toj podjeli, Škarić (2003) pojašnjava da je ona dobivena kriterijima auditorija, teme, funkcije, ambijenta i argumentacije. Nadalje, ističe da je "u pohvalnom (i pokudnom) govoru argument etika, u političkom društveni probitak, a u sudskom istina" (Škarić, 2003: 13). Svojstveno je za političke govore da govornik ima u vidu budućnost. Škarić (1999) ističe da je politički govor okrenut prema budućnosti jer ima za cilj iznositi projekte, ocrtavati vizije i za njihovo ostvarivanje zadobivati gorljive pristaše.

Zarefsky (2009) smatra da je u političkoj argumentaciji cilj stjecanje i korištenje moći, kolektivno odlučivanje za opće dobro, poticanje pojedinca da sudjeluje u ostvarivanju zajedničkih ciljeva i uvjeravanje pojedinca da glasa za promjene. Nadalje, političku argumentaciju karakteriziraju: nedostatak vremenskog ograničenja, nedostatak jasnog završetka, heterogena publika i pretpostavka da je dostupna svima (Zarefsky, 2009). Iako ove karakteristike čine politički diskurs slobodnom formom, one također nameću i ograničenja u argumentaciji. Naprimjer, heterogenost publike

i činjenica da je politička argumentacija dostupna svima, mogu stvoriti poprilične probleme političarima jer trebaju biti stručni, ali i jasni širokoj publici.

Aristotel (1989) smatra da se govorom može uvjeravati na tri načina: karakterom govornika ili etosom, raspoloženjem u koje se dovodi slušatelj ili patosom i samim govorom ili logosom, ukoliko nešto dokazuje ili se čini da nešto dokazuje. Za političke govore najvažniji je etos ili ugled govornika. Štoviše, Aristotel (1989) ističe govornikov karakter kao najdjelotvornije sredstvo uvjeravanja te navodi tri razloga koja utječu na uvjerljivost govornika: razboritost, vrlina i dobrohotnost. Kada govornik "ima sve navedene kvalitete, ulijeva slušaocima povjerenje" (Aristotel, 1989: 81). Neki suvremeni autori, kada tumače značenje etosa prema Aristotelu, smatraju da se stvaranje etosa u govoru ne događa eksplicitno, tako što govornik govori o sebi ili ističe svoje vrline, nego se gradi implicitno za vrijeme govora (Maingueneau, 1987, prema Danler, 2013). S druge strane, retoričari, među kojima su Izokrat, Ciceron i Kvintilijan, smatraju da se etos ne gradi govorom, već reflektira govornikovu stvarnu vrlinu. S obzirom na ta dva oprečna pogleda na etos u antici, Amossy (2006, prema Danler, 2013) razlikuje dvije vrste etosa: diskurzivni i preddiskurzivni. Diskurzivni etos nastaje iz govornikovoga govora i predstavlja skup vrlina govornika koje proizlaze iz toga govora, dok preddiskurzivni etos ima uporište u govornikovo stvarnoj osobnosti. Fahnestock i Secor (2004) također dijele etos u dvije vrste: ekstrinzični i intrinzični. Ekstrinzični etos proizlazi iz reputacije s kojom govornik dolazi, a temelji se na iskazanoj stručnosti u određenom području ili profesionalnim kvalifikacijama ustanovljenima diplomom, treningom ili certifikatom. On se odnosi na znanje publike o govorniku i povjerenje u njega prije govora, stoga bi se mogao usporediti s preddiskurzivnim etosom kod Amossya. Dojam koji govornik ostavi o sebi nakon govora jest intrinzični etos, koji je sličan Amossyevom diskurzivnom etosu. Naime, znali mi nešto o govorniku unaprijed ili nam je potpuno nepoznat, sam sadržaj govora i način na koji je govor održan uvijek ostavljaju dojam o govornikovom karakteru. Groarke i Tindale (2013: 359) također ističu važnost etosa u argumentaciji, posebice u situacijama kada "nemamo vremena, sredstva ili mogućnosti istražiti pitanje s dovoljno detalja da odlučimo o prikladnom odgovoru".

Za političke govore u Europskom parlamentu (ali i u ostalim parlamentima) karakteristične su diskusije koje žele odrediti načine djelovanja Europskog parlamenta. U tim diskusijama praktični argumenti (Walton, 2007) imaju glavnu ulogu. Na plenarnim sjednicama grupe zastupnika iznose izvješća ili nacрте o kojima se onda na toj sjednici raspravlja. Zastupnici se javljaju za riječ te zauzimaju stajalište: podržavaju

ili ne podržavaju predloženi nacrt/izvješće. Često u svojim javljanjima ocjenjuju i rad Europske komisije, napredak neke zemlje članice i sl., zbog čega su, uz političke (budući da je riječ o političkom diskursu), učestale i vrijednosne tvrdnje. Od govorničkih vrsta u Europskom parlamentu zastupljeni su jednodominantni govori, kratka predstavljanja, debate i rasprave.

2. METODOLOGIJA

Autorica je provela analizu govorne izvedbe i argumentacije hrvatskih zastupnika u Europskom parlamentu na temelju deset govora zastupnika s plenarnih sjednica u razdoblju od rujna 2013. do ožujka 2014. Duljina govora varira od jedne minute (govori od političke važnosti) do dvije minute (rasprave). Audio-vizualni zapisi govora nalaze se na stranicama Europskog parlamenta (<http://www.europarl.europa.eu/portal/hr>) u sklopu snimaka plenarnih sjednica. U analizi su navedeni primjeri iz pojedinih govora (ne svih uključenih u analizu), a imena analiziranih zastupnika, kao i datum i poveznica na kojoj se mogu pronaći primjeri navedeni u radu, nalaze se u Tablici 1.

Tablica 1. Podaci o korpusu: zastupnici, datum održavanja i vrsta govora
Table 1. Korpus data: representatives, speech date and type

Zastupnik	Datum	Vrsta	Poveznica
Biljana Borzan	11. 9. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20130911+ITEM-018+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=3-629-000
Biljana Borzan	7. 10. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131007+ITEM-016+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=1-099-000
Biljana Borzan	8. 10. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131008+ITEM-005+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=2-087-000
Biljana Borzan	3. 2. 2014.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20140203+ITEM-015+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=1-158-000

Ivana Maletić	7. 10. 2013.	jednominutni govor	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131007+ITEM-018+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=1-141-000
Ivana Maletić	8. 10. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131008+ITEM-014+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=2-489-000
Ivana Maletić	24. 10. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131024+ITEM-014-08+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=4-297-000
Ivana Maletić	20. 11. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131120+ITEM-009-20+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=3-456-000
Ivana Maletić	12. 12. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131212+ITEM-007+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=4-037-000
Tonino Picula	7. 10. 2013.	jednominutni govor	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131007+ITEM-018+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=1-153-000
Tonino Picula	18. 11. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131118+ITEM-016+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=1-127-000
Tonino Picula	19. 11. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131119+ITEM-014+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=2-728-000
Tonino Picula	9. 12. 2013.	jednominutni govor	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131209+ITEM-022+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=1-176-000
Tonino Picula	13. 1. 2014.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20140113+ITEM-017+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=1-083-000
Andrej Plenković	7. 10. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131007+ITEM-

			022+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=1-217-000
Andrej Plenković	24. 10. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131024+ITEM-014-08+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=4-298-000
Andrej Plenković	9. 12. 2013.	jednominutni govor	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131209+ITEM-022+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=1-196-000
Andrej Plenković	11. 12. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131211+ITEM-005-14+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=3-238-000
Andrej Plenković	11. 12. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131211+ITEM-013+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=3-640-000
Andrej Plenković	3. 2. 2014.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20140203+ITEM-011+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=1-042-000
Davor Ivo Stier	9. 10. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131009+ITEM-004+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=3-035-000
Davor Ivo Stier	21. 10. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131021+ITEM-016+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=1-174-000
Davor Ivo Stier	19. 11. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131119+ITEM-014+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=2-725-000
Davor Ivo Stier	9. 12. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131209+ITEM-024+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=1-216-000
Davor Ivo Stier	10. 12. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131210+ITEM-010-30+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTERV&detail=2-615-000

Davor Ivo Stier	13. 1. 2014.	jednominutni govor	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20140113+ITEM-019+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE RV&detail=1-133-000
Davor Ivo Stier	3. 2. 2014.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20140203+ITEM-015+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE RV&detail=1-157-000
Dubravka Šuica	8. 10. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131008+ITEM-005+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE RV&detail=2-068-000
Dubravka Šuica	23. 10. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131023+ITEM-019+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE RV&detail=3-354-000
Dubravka Šuica	9. 12. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131209+ITEM-018+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE RV&detail=1-054-000
Dubravka Šuica	10. 12. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131210+ITEM-010-30+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTER V&detail=2-619-000
Dubravka Šuica	11. 12. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131211+ITEM-016+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE RV&detail=3-689-000
Dubravka Šuica	14. 1. 2014.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20140114+ITEM-006-14+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTER V&detail=2-444-000
Ruža Tomašić	9. 9. 2013.	jednominutni govor	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20130909+ITEM-025+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE RV&detail=1-229-000
Ruža Tomašić	7. 10. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131007+ITEM-020+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE RV&detail=1-188-000
Ruža Tomašić	24. 10. 2013.	rasprava	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131024+ITEM-

			007+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE RV&detail=4-064-000
Ruža Tomašić	18. 11. 2013.	rasprava	<a href="http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131118+ITEM-017+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE
RV&detail=1-183-000">http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=- //EP//TEXT+CRE+20131118+ITEM- 017+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE RV&detail=1-183-000
Ruža Tomašić	19. 11. 2013.	rasprava	<a href="http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131119+ITEM-014+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE
RV&detail=2-731-000">http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=- //EP//TEXT+CRE+20131119+ITEM- 014+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE RV&detail=2-731-000
Ruža Tomašić	10. 12. 2013.	rasprava	<a href="http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131210+ITEM-010-30+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTER
V&detail=2-611-000">http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=- //EP//TEXT+CRE+20131210+ITEM-010- 30+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTER V&detail=2-611-000
Ruža Tomašić	10. 12. 2013.	rasprava	<a href="http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20131210+ITEM-005+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE
RV&detail=2-033-000">http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=- //EP//TEXT+CRE+20131210+ITEM- 005+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE RV&detail=2-033-000
Ruža Tomašić	16. 1. 2014.	rasprava	<a href="http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20140116+ITEM-006+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE
RV&detail=4-093-000">http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=- //EP//TEXT+CRE+20140116+ITEM- 006+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE RV&detail=4-093-000
Ruža Tomašić	24. 2. 2014.	rasprava	<a href="http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20140224+ITEM-024+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE
RV&detail=1-237-000">http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=- //EP//TEXT+CRE+20140224+ITEM- 024+DOC+XML+V0//HR&language=hr&query=INTE RV&detail=1-237-000

Govorna je izvedba analizirana prema protokolu fonetskog statusa koji je za hrvatski govor napravila Varošaneć-Škarić (2010: 104), a kojeg koriste fonetičari i ostali pedagozi glasa koji rade s javnim govornicima. Prema Varošaneć-Škarić (2010) "protokol fonetskog statusa uzima u obzir govorna sredstva i izražajnost, tj. način korištenja tih sredstava". Govorna se izvedba u fonetskom statusu raščlanjuje na "fonaciju – glas, segmentalne i suprasegmentalne članke govora, a to su dikcija (koju dalje raščlanjujemo na izgovor glasnika – samoglasnika i suglasnika, asimilacije, izgovorne pogreške – dijalektalni, lokalni izgovor, izgovorne mane), naglasci, izražajnost i glatkoća" (Varošaneć-Škarić, 2010: 101). Dio u protokolu fonetskog statusa vezan za naglaske podrazumijeva opisani naglasni sustav govornika, koji se u ovome radu temeljio na Škarićevoj (2009) podjeli općeg hrvatskog na klasičnu normu (KN), općeprihvatljiv izgovor hrvatskog (OPIH) i prihvaćen izgovor hrvatskog (PIH). Glatkoća se uobičajeno procjenjuje na temelju dvije minute čitanja i dvije minute

spontanoga govora (Varošanec-Škarić, 2010) pa su stoga za procjenu glatkoće svakog zastupnika odabrane po dvije rasprave (zato što traju dvije minute) iz korpusa govora. Na kraju procjene govornika prema protokolu fonetskog statusa donosi se ukupna ocjena koja se temelji na svim osobinama glasa, izgovora, izražajnosti i glatkoće govornika. Ocjena može biti od 1 do 5. Govornici koji dobiju ocjenu manju od 2,5 ne preporučaju se za vokalne profesionalce, ocjena 3 znači da se mogu javljati u medijima kao vokalni profesionalci, dok se govornici s ocjenama 4 i 5 preporučaju za medijski istaknute funkcije (Varošanec-Škarić, 2010).

Budući da je riječ o analizi argumentacije političkih govora, posebna će se pozornost obratiti na vrstu tvrdnji. Naime, u političkim govorima očekuju se političke tvrdnje (Fahnestock i Secor, 2004), ali budući da se u Europskom parlamentu donosi mnogo izvještaja i nacrti o kojima zastupnici raspravljaju na sjednicama, očekuju se i vrijednosne tvrdnje. U analizu će biti uključene i očitosti i logičke veze koje zastupnici koriste da bi potkrijepili svoje tvrdnje. Jedan od ciljeva analize je utvrditi koji je od tri načina uvjeravanja (etos, patos i logos) prema Aristotelovoj (1989) podjeli najzastupljeniji u govorima zastupnika u Europskom parlamentu. Budući da je riječ o političkom diskursu, očekuje se veća zastupljenost etosa. Prema Žmavc (2011) on je bitan faktor u retoričkoj analizi te predstavlja jedan od elemenata u različitim suvremenim retoričkim i argumentacijskim teorijskim modelima. Brojna istraživanja političkih govora uključuju analizu argumentacijskih pogrešaka, naprimjer za hrvatske političare Kišiček i Stanković (2011), pa će se i u ovome radu obratiti pozornost na vrstu i učestalost argumentacijskih pogreška.

3. REZULTATI ANALIZE

3.1. Analiza govorne izvedbe

Autorica rada je provela analizu glasova zastupnika prema protokolu fonetskog statusa (v. Varošanec-Škarić, 2010). Dobivene je rezultate za svakog zastupnika verificirala prof. dr. sc. Gordana Varošanec-Škarić.

Analiza govora zastupnice Biljane Borzan u Europskom parlamentu pokazala je da zastupnica ima visok i glasan glas koji je blago hrapav i nazalan. Dikcija je dostatna. Nema izgovornih mana niti pogrešaka te ostvaruje asimilacije. Govornica spada u prihvaćen izgovor hrvatskog (PIH). Griješila je naprimjer u "obrazovna", "pròpusta", "ksenôfobija" (prema Hrvatskom jezičnom portalu ispravno je òbrazovni, pròpust i ksenôfobija). Izražajnost je dobra, ne čita, već govorno interpretira, logički ističe, ima

primjeren ritam, a tempo govora varira od primjerenog do brzog. Glatkoća je vrlo dobra, imala je samo tri lapsusa u više od četiri minute govorenja, no ima fonematizirane stanke oklijevanja te čujne udahe. Ocijenjena je s ukupnom ocjenom 3,5.

Ivana Maletić ima visok glas niske glasnoće sa zamjetnom nosnom kvalitetom. Dikcija je dostatna, no ima izgovornu manu sigmatizam te izgovornu pogrešku mediteransko ///. Mediteransko //// karakteristično je za južni hrvatski govor, a govornica je iz Šibenika. Asimilacije ostvaruje. Ukupni dojam narušava činjenica što zastupnica svoje govore čita, no s logičkim stankama, primjerenim ritmom i tempom te dobrom glatkoćom. Na temelju svih osobina glasa, izgovora, izražajnosti i glatkoće ocijenjena je s 3.

Tonino Picula ima normalan do dubok glas srednje glasnoće. Nema izgovornih mana, no ima izgovornih pogrešaka: labav izgovor vokala /i/ te ponekad reducira posljednji vokal u riječi (naprimjer [čestitat']). Ostvaruje asimilacije. Naglasni sustav je tronaglasan jer zastupnik u analiziranim govorima ne ostvaruje uvijek kratkouzlazni naglasak. Naprimjer, umjesto kôrištenje kaže "kôrištenje", umjesto prôpisana kaže "prôpisana" (prema Hrvatskom jezičnom portalu). Zastupnik svoje govore ne čita, tj. ima govornu interpretaciju, logički ističe te radi logičke stanke uz primjeren ritam. Tempo govora je brz, zbog čega ponekad radi pogreške fluentnosti (četiri u četiri minute govora), no ukupna glatkoća je dobra. Zastupnik je ocijenjen s ukupnom ocjenom 4.

Andrej Plenković ima ugodan dubok glas srednje glasnoće. Dikcija je dostatna, nema ni izgovornih mana ni izgovornih pogrešaka te ostvaruje asimilacije. Govornik ima tronaglasni sustav jer u analiziranim govorima nije uvijek realizirao dugouzlazni naglasak. Pripada prihvaćenom izgovoru hrvatskog (PIH). Zastupnik ima primjeren ritam i tempo govora, a svoje govore ne čita. Jedina zamjerka izražajnosti je što ponekad ima *staccato* modulaciju, zbog pretjeranog isticanja riječi. Glatkoća je izvrsna. Na temelju svih osobina glasa, izgovora, izražajnosti i glatkoće govornik je ocijenjen s 5.

Davor Ivo Stier ima glas srednje visine koji je glasan te nazalan. Dikcija je dostatna. Ima izgovornu manu sigmatizam. Izgovorne pogreške koje zastupnik čini u analiziranim govorima vjerojatno su posljedica toga što je zastupnik Stier rođen i odrastao u Argentini. Asimilacije ostvaruje. Govornika je teško svrstati u bilo koji od tri tipa općeg hrvatskog, zato što radi pogreške i u mjestu i u vrsti naglaska, naprimjer "naprètka" umjesto nàpretka, "nastáviti", a točno je nàstaviti ili "sùkoba" umjesto súkoba (prema Hrvatskom jezičnom portalu). Zastupnik učestalo čita iz bilježaka, no

logički ističe te ima primjeren ritam i tempo pa mu je izražajnost procijenjena kao dobra. Glatkoća je izvrsna. Govornik je dobio ukupnu ocjenu 3,5.

Dubravka Šuica ima glas srednje visine prema visokom, srednje glasnoće i napeta grkljana. Dikcija je dostatna te nema izgovornih mana. Što se tiče izgovornih pogrešaka, zastupnica je iz Dubrovnika, a karakteristika dubrovačkoga govora u usporedbi sa standardnim jest da su predniji samoglasnici stražniji, a stražniji su predniji, zatim /a/ i /o/ su značajno zatvoreniji od standarda (Mildner, 1996). Također, tamni stražniji /a/ [ɑ] karakterističan je za dubrovački govor, kao i diftonzi. Asimilacije ostvaruje. Zbog izraženog regionalizma u govoru, zastupnica Šuica ne pripada niti jednom od tri tipa općeg hrvatskog. Ukupna izražajnost je izvrsna: ne čita, logički ističe i pravi logičke stanke, ima primjeren ritam i tempo. Glatkoća je vrlo dobra. Na temelju svih osobina glasa, izgovora, izražajnosti i glatkoće zastupnica je ocijenjena s 3.

Ruža Tomašić ima umjereno hrapav glas srednje visine koji je izrazito glasan. Dikcija je dostatna. Zastupnica od izgovornih mana ima umekšano /ž/ te brzopletost. Budući da je dugo živjela u Kanadi (englesko govorno područje), zastupnica glasnik /r/ ne ostvaruje kao vibrant, već kao retrofleks (ostvaraj glasnika /r/ svojstven za engleski jezik). U analiziranim govorima provodi asimilacije. Na izgovorni sustav govornice, osim dugog boravka u Kanadi, utječe i činjenica što je rođena u Bosni i Hercegovini pa ju je nemoguće svrstati u jedan od tri tipa općeg hrvatskog. Ukupna izražajnost je loša: govornica čita, gotovo svaku riječ ističe (što je karakteristika *staccato* modulacije), ritam je isprekidan, a tempo govora brz. Glatkoća je dobra. Zastupnica je ocijenjena s 2.

3.2. Analiza argumentacije

Analiza argumentacije Biljane Borzan pokazala je da zastupnica u svojim govorima koristi političke tvrdnje potkrijepljene očitostima, i to ponajviše brojkama, statističkim podacima, toposima i primjerima. Tvrdnju "Važno je razvijati jedinstveni europski pristup zaštite na radu" (plenarna sjednica 11. 9. 2013.) potkrepljuje statističkim podacima ("Evo, prema zadnjim podacima, nešto manje od četiri milijuna Europljana strada na radnom mjestu, biva ozbiljno ozlijeđeno, a oko 5 000 izgubi život na radnom mjestu."), toposom ("U prvom redu, neprocjenjivo je zdravlje i život radnika.") i primjerom sa statističkim podacima ("Ja ću navesti jedan primjer: u Hrvatskoj prosječno godišnje svaki radnik koristi deset dana bolovanja zbog ozljede na radu, što čini oko 900 000 dana bolovanja godišnje. Unatoč tome, svega 10%

poslodavaca provodi mjere prevencije."). Brojne očitosti koje podupiru tvrdnju su pohvalne i poželjne u argumentaciji, međutim, nedostaci navedenog argumentacijskog čina su nenavođenje izvora iz kojih su statistički podaci i brojke preuzeti te pogreška zanemarivanje alternativa: "Te brojke, crne brojke, su posljedica prvenstveno nebrige i neodgovornosti poslodavaca, koji ignoriraju pravilnike o zaštiti na radu, a na žalost i radnika koji nisu dovoljno svjesni važnosti brige za zdravlje i za vlastitu sigurnost na radnom mjestu." Zastupnica odaje dojam da je svjesna važnosti etosa, posebice ekstrinzičnog, što je vidljivo u sljedećem primjeru (s plenarne sjednice 7. 10. 2013.), u kojem se poziva i na vlastiti autoritet: "Gospodine predsjedavajući, kao članica odbora zaduženog za javno zdravstvo i sigurnost hrane moram izraziti svoju duboku zabrinutost zbog toga što se predlažu promjene načina pregleda, koje predlaže Europska komisija." Zastupnica u svojim govorima koristi i patos, kao naprimjer u govoru s plenarne sjednice 8. 10. 2013., kada svoj govor započinje retoričkim pitanjem "Želite li da vaše dijete jednoga dana postane pušač?", a govor nastavlja logosom, odnosno iznošenjem statističkih podataka o broju mladih pušača. Cjelokupni argumentacijski čin bi bio logički ispravniji da ga zastupnica nije završila generalizacijom: "Rezultati ovoga glasanja pokazat će je li Europski parlament institucija koja zaista brine o boljitku građana." Istu je pogrešku počinila i kada je kao argument upotrijebila izjavu učenika, jer nije navela o kojim je učenicima riječ i koliki ih broj isto izjavljuje. Osim tih dviju argumentacijskih pogrešaka, zastupnica je počinila i pogrešku *non sequitur* u govoru na plenarnoj sjednici 3. 2. 2014. ("Kolege i kolegice, veliki je posao još pred nama i zato moramo podržati ovo izvješće u skladu s europskim i ljudskim vrijednostima.")

Za argumentaciju Ivane Maletić svojstveno je baratanje ekonomskim podacima, brojevima, statistikama, definicijama pojmova iz područja ekonomije, čime gradi intrinzični etos. Primjeri za navedeno su sljedeći: 1) s plenarne sjednice 7. 10. 2013.: "Republika Hrvatska od 1. 7. 2013. koristi fondove kohezijske politike, što je na samom kraju tekuće perspektive.", 2) s plenarne sjednice 20. 11. 2013.: "Republika Hrvatska će u 7 godina iz poljoprivredne politike biti u mogućnosti povući 3,3 milijarde eura, od čega se značajan dio odnosi upravo na Europski fond za poljoprivredu i ruralni razvoj, a to je preko 2 milijarde." i 3) s plenarne sjednice 12. 12. 2013.: "Eurozona u 2012. bilježi pad bruto društvenog proizvoda za 0,6 posto, u 2013. se pad procjenjuje na 0,4 posto." Zastupnica Maletić, kao i zastupnica Borzan, ne navodi izvore za podatke, no budući da je riječ o podacima vezanima za Europski parlament i programe koje donosi, pretpostavlja se da je njezina publika u Parlamentu

upoznata s izvorima. U govorima zastupnice nalazimo vrijednosne tvrdnje, kao što su: 1) s plenarne sjednice 8. 10. 2013.: "Jako je bitna razmjena i širenje istraživačkih znanja među državama članicama." i 2) s plenarne sjednice 24. 10. 2013.: "Europski semestar je važan mehanizam koordinacije ekonomskih politika među državama članicama i usmjeravanje ekonomskih politika prema strateškim ciljevima i prioritetima postavljenim na razini Europske unije." Potporu za drugu tvrdnju pruža sljedećim argumentima: 1) "U sklopu europskog semestra i Republika Hrvatska će od 2014. godine trebati poduzimati važne strukturne reforme kojima će unapređivati svoje gospodarstvo i isto tako postizati veće stope ekonomskog rasta, što i jesu prednosti sudjelovanja u europskom semestru." i 2) "Sve države članice usuglašavajući svoje ciljeve provedbom strukturnih reformi mogu u biti učiti jedna od druge i to je jedna od pozitivnih strana semestra." Ti argumenti predstavljaju ono što je Walton (2007) nazvao praktičnim argumentom, i poželjni su u političkoj argumentaciji jer potiču na konkretno djelovanje. Može se istaknuti da je pohvalno što Ivana Maletić u svojim govorima nema argumentacijskih pogrešaka, ali bi se za što valjaniju argumentaciju trebalo iznositi raznovrsnije očitosti.

Govori Tonina Picule dobar su primjer uvjeravanja temeljenog na logosu i etosu. Logos ostvaruje statističkim podacima, brojkama, slučajevima, toposima (1) s plenarne sjednice 7. 10. 2013.: "(...) kvalitetna prometna povezanost strateški je cilj svih europskih regija" te 2) s plenarne sjednice 19. 11. 2013.: "U 20. stoljeću žene su zaista stekle mnogobrojna prava.") koje s tvrdnjom najčešće povezuje analogijom. Uz političku, u govorima zastupnika Picule, najzastupljenija je uzročno-posljedična tvrdnja. U raspravi "Tehnologija hvatanja i skladištenja ugljika", s plenarne sjednice 13. 1. 2014., iznosi uzročno-posljedičnu tvrdnju ("Istovremeno naglašavam da bez prekomjerne emisije CO₂, kao plina najodgovornijeg za staklenički efekt, ne bi bilo ni potrebe za skupim tehnologijama njegovog skladištenja.") i političku tvrdnju ("Zemlje članice moraju ostati predane ostvarenju ciljeva Strategije 2020."). Uz logos svoje uvjeravanje temelji i na etosu, naprimjer (plenarna sjednica 9. 12. 2013.): "Kao zastupnik u Europskom parlamentu, rođen na otoku i odrastao uz more, svjestan sam vrijednosti, ali i težine života na otocima." Zastupnik Picula u nekoliko svojih govora koristi preliminarnu argumentaciju koja je važna jer se pomoću nje može osvijestiti publiku o postojanju problema. Kao primjer za preliminarnu argumentaciju uzeta je rasprava "Kreativna Europa" s plenarne sjednice 18. 11. 2013., u kojoj započinje izražavanjem potpore programu, zatim potporu argumentira brojčanim podatkom te nastavlja s vrijednosnom tvrdnjom koju potkrepljuje statističkim podacima

("Kulturna i kreativna industrija igra važnu ulogu u ekonomiji EU-a, gdje sudjeluje s ukupno 4,5% europskog GDP-ja i zapošljava gotovo 4% ljudi na europskoj razini."), potom u preliminarnoj argumentaciji na primjeru Hrvatske i statističkih podataka ukazuje na potrebu za programom te na kraju zaključuje: "U Hrvatskoj je prije krize u kulturnom sektoru bilo angažirano 2% od ukupnog broja zaposlenih. Također, tijekom proteklog desetljeća zaposlenost je u kulturnom i kreativnom sektoru rasla u prosjeku 3,5% godišnje. Ovo je područje stoga potrebno dodatno poticati kako bi se povećao njegov doprinos održivom rastu i zapošljavanju, a ovaj program smisleno predlaže upravo navedeno." Zastupnik je u svojim govorima počinio i jednu argumentacijsku pogrešku, i to *non sequitur* na plenarnoj sjednici 19. 11. 2013.: "Možda je jedan od razloga tvrdokornosti ove krize što sve središnje banke 28 zemalja članica Europske unije vode isključivo muškarcima."

Retorika Andreja Plenkovića usmjerena je gotovo u potpunosti na izgradnju etosa. Njegova argumentacija se temelji na iznošenju brojnih statističkih podataka i brojeva (s navedenim izvorima), ilustracija i slučajeva čime ujedno gradi i intrinzični etos. Zastupnik uvjerava i ekstrinzičnim etosom, a primjeri za to su sljedeći: 1) s plenarne sjednice 7. 10. 2013.: "Gospodine predsjedavajući, kao član Odbora za proračun, ali i kao bivši diplomat koji je dio svoje karijere proveo upravo u Odjelu za analizu i planiranje (...)", 2) s plenarne sjednice 9. 12. 2013.: "Gospodine predsjedniče, nedavno sam kao član Odbora za proračune organizirao panel o ekonomskim i financijskim učincima članstva Hrvatske u Europskoj uniji (...)", 3) s plenarne sjednice 11. 12. 2013.: "Gospođo predsjedavajuća, drago mi je da mogu govoriti o zajedničkim pravilima i postupcima za provođenje instrumenata Unije za vanjsko djelovanje i u svojstvu člana Odbora za proračune Europskog parlamenta, ali i dugogodišnjeg diplomata (...)" i 4) s plenarne sjednice 3. 2. 2014.: "Kao bivši diplomat, a ujedno i pravnik, upućen sam u poslove legalizacije i apostila." Iz navedenih primjera vidljivo je da se zastupnik poziva i na vlastiti autoritet. Primjeri za intrinzičan etos su sljedeći: 1) s plenarne sjednice 24. 10. 2013.: "Recentno objavljeni rezultati Eurostata i Državnog zavoda za statistiku govore da je u Hrvatskoj manjak konsolidirane opće države u 2012. iznosio 16,35 milijardi kuna ili 5% BDP-a. Dok je konsolidirani dug opće države iznosio 183 milijarde kuna ili 55,5% BDP-a." i 2) s plenarne sjednice 11. 12. 2013.: "(...) temeljem zadnjeg popisa smo ustanovili da je čak zabilježen i trend povećanja stanovništva na otocima, gdje imamo čak 344 naselja." U govorima zastupnika Plenkovića najzastupljenije su političke tvrdnje, a u argumentaciji koristi i praktične argumente (Walton, 2007), za koje se već ustvrdilo

da su poželjni u političkim govorima. Primjer za praktični argument s plenarne sjednice 3. 2. 2014.: "Kao bivši diplomat, a ujedno i pravnik upućen sam u poslove legalizacije i apostila. Svi znamo da oni traže i vrijeme i trošak i činjenica je da bi se prema kalkulacijama upravo ovakvim aktom trebalo uštedjeti više od 330 milijuna eura. To nije zanemariv novac, to je znatno rasterećenje naših građana u situacijama priznavanja dokumenata, bilo da je riječ o izvodima, o rodnom listu, o potvrđama o vjenčanju ili nizu drugih pravnih isprava koje mogu i moraju koristiti u drugim državama članicama." Zastupnik u analiziranim govorima nije počinio niti jednu argumentacijsku pogrešku.

Analiza je pokazala da Davor Ivo Stier u svojim govorima u Europskom parlamentu koristi sve tri tehnike uvjeravanja. Etos gradi izjavama kao što su: 1) s plenarne sjednice 19. 11. 2013.: "Kao kršćanski demokrat (...)", 2) s plenarne sjednice 9. 12. 2013.: "Kao član vanjskopolitičkog odbora (...)", 3) s plenarne sjednice 13. 1. 2014.: "Kao zastupnik iz Hrvatske (...)" i sl. Logos ostvaruje preliminarnom argumentacijom, statističkim podacima s navedenim izvorima, primjerima i toposima (plenarna sjednica 21. 10. 2013.: "Europska unija je stvorena da bi promovirala slobodu, a ne da bi je gušila."), što je primjer dobre argumentacije. U sljedećem primjeru (s plenarne sjednice 19. 11. 2013.) u preliminarnoj argumentaciji spaja etos i logos: "Gospodine predsjedniče, kada vidimo da su u Europi samo 16% članova uprava žene i kako je u nekim zemljama poput Hrvatske još i gore, gdje su samo 13% članova uprava žene, jasno je da naše društvo ne koristi sve svoje talente. Kao kršćanski demokrat, kada govorimo o talentima, uvijek se sjetim i Isusove prisposode o talentima (...)" te zaključuje: "Mi, kao društvo, ne možemo zakopati talente žena u poslovnom svijetu, inače ćemo svi biti siromašniji." U sljedećem primjeru (s plenarne sjednice 9. 10. 2013.) zastupnik koristi logos, patos i etos. Govor započinje logosom: "Gospodine predsjedniče, preko dva milijuna izbjeglica, od toga 400 tisuća djece do 11 godina, šest milijuna ljudi bez krova nad glavom", zatim nastavlja patosom: "(...) to nisu samo brojke, to je prikaz ljudske patnje koji ima svoju vlastitu težinu." Zatim još patosa: "Dolazim iz zemlje koja je sama zbrinula 800 tisuća izbjeglica i prognanika za vrijeme Miloševićeve agresije. Sjećam se ovdje i svog oca koji je i sam bio izbjeglica iz Drugog svjetskog rata.", zatim uključuje i etos: "Iz svega toga sam naučio nešto: izbjeglicama je najvažnije vratiti se doma. I to mora biti fokus naše rasprave i naše politike." U zaključku ponovno djeluje na patos, i to trivijalnom tvrdnjom: "Cilj naše politike mora biti da se svaki Sirijac ima pravo vratiti svome domu." Snažnu argumentaciju zastupnik umanjuje argumentacijskim pogreškama *non sequitur*, *ad*

verecundiam i *straw man* (s plenarne sjednice 10. 12. 2013.: "Gospodine predsjedniče, Europski parlament danas je poslao jednu vrlo snažnu poruku odbacivši izvješće Edite Estrele. Izvješće koje se po svom radikalizmu može usporediti i s politikom koja se vodi u nekim državama članicama, gdje se želi nametnuti jedan svjetonazor koji je stran većini europskih naroda."), zatim *non sequitur* (s plenarne sjednice 10. 12. 2013.: "Danas je Europski parlament demantirao i sve one koji su proglasili hrvatske građane nazadnima, antieuropskima, zbog toga što su na referendumu 1. prosinca glasovali za inicijativu 'U ime obitelji'"), zatim još jedan *straw man* (s plenarne sjednice 3. 2. 2014.: "Ali kada čujem kolegu iz Španjolske kako kritizira referendum o braku u Hrvatskoj, gdje je dvije trećine građana koji su izašli na referendum glasovalo za takvu ustavnu definiciju braka, doista se pitam da li je nama namjera ove rasprave zaštita osobnih sloboda ili možda otvaranje ideoloških sukoba prije europskih izbora.") i *ad verecundiam*, kad navodi papu Franju kao autoritet za ustav (s plenarne sjednice 3. 2. 2014.). Sveukupno, zastupnik Stier počinio je šest argumentacijskih pogrešaka.

Odlike retorike Dubravke Šuice prema rezultatima analize su izgradnja etosa, političke tvrdnje potkrijepljene statističkim podacima, toposi, patos i argumentacijske pogreške, posebice *ad populum*. Etos najčešće gradi na vjerodostojnosti s obzirom na činjenicu da dolazi iz Hrvatske pa se smatra stručnom govoriti o situaciji i rješenjima za Hrvatsku. Naprimjer: 1) s plenarne sjednice 23. 10. 2013.: "Budući da dolazim iz Hrvatske, gdje je proizvodnja vina i vinogradarstvo jedna od (...)" i 2) s plenarne sjednice 9. 12. 2013.: "(...) budući da dolazim s Mediterana, s Jadrana, iz Hrvatske." Uvjeravanje zasniva i na ekstrinzičnom etosu kao u primjeru s plenarne sjednice 11. 12. 2013.: "Dugo sam bila gradonačelnica (...)". U sljedećem primjeru (s plenarne sjednice 14. 1. 2014.) zastupnica ima iscrpnu argumentaciju koju temelji na preliminarnoj argumentaciji i brojnim očitostima, a govor započinje definicijom Europske unije i toposom ("Gospodine predsjedavajući, Europska unija je socijalna zajednica i mora učiniti sve kako bi spriječila da gospodarska kriza utječe na osporavanje socijalnih prava koja su temelj socijalne sigurnosti."), zatim navodi još jedan topos pa primjer te izdvaja problem koji je vidljiv iz statističkih podataka ("Mišljenja sam kako je pravo na socijalnu zaštitu temeljno pravo koje je došlo do izražaja u ova turbulentna vremena kada, konkretno, u Hrvatskoj bez posla ostaje preko 600 osoba dnevno, a stopa nezaposlenosti mladih je preko 52%, čime se Hrvatska nažalost svrstala na visoko treće mjesto ove neslavne ljestvice u Europskoj uniji."), potom iznosi tvrdnju ("Samozapošljavanje mora biti prepoznato kao poželjan novi oblik zapošljavanja, stvaranja radnih mjesta i smanjenja nezaposlenosti.") te

predlaže konkretna rješenja. Zastupnica uvjerava i patosom, a primjeri za to su sljedeće izjave: 1) s plenarne sjednice 8. 10. 2013.: "Kada bih privatno odlučivala i kada bih ja bila ta koja treba donijeti odluku, emotivno bih rekla: 'Zabrana pušenju!'" i 2) s plenarne sjednice 23. 10. 2013.: "Dakle, željela bih da i moji unuci 2050. godine mogu piti pitku vodu iz slavine." Dubravka Šuica radi brojne argumentacijske pogreške, među kojima je najzastupljenija *ad populum* (1) s plenarne sjednice 23. 10. 2013.: "(...) mislimo da zaštita okoliša ne bi trebala biti prioritet.", 2) s plenarne sjednice 8. 10. 2013.: "Svi smo suočeni s demografskim problemima, s problemima depopulacije i zato zaista treba obratiti veliku pozornost kako bi se spriječile marketinške prevare u odnosu na mlade ljude." i 3) s plenarne sjednice 8. 10. 2013.: "Kad je riječ o e-cigareti, onda ona je popularna danas.", zatim zanemarivanje alternativa (1) s plenarne sjednice 23. 10. 2013.: "Dakle, potrebno je da građani budu educirani, potrebno je da građani budu maksimalno uključeni, i to na dnevnoj bazi. Ukoliko oni ne budu uključeni u sve ovo, neće od ovog programa biti ništa." i 2) s plenarne sjednice 10. 12. 2013.: "Ako je ovo izvješće neobvezujuće, onda čemu je ono služilo?" te *slippery slope* (s plenarne sjednice 10. 12. 2013.: "Obitelj je fundamentalna zajednica društva, a ograničavanjem prava roditelja na uvođenje ovakve odredbe dovelo bi do narušavanja stabilnosti obitelji."). Sveukupno zastupnica je počinila jednak broj argumentacijskih pogrešaka kao i zastupnik Stier, njih šest.

Analiza pokazuje da retoriku Ruže Tomašić odlikuje uvjeravanje zasnovano na etosu i brojne argumentacijske pogreške. Gotovo u svakom govoru zastupnica zasniva svoje uvjeravanje na etosu, i to posebice na ekstrinzičnom. Sljedeći primjeri to potkrepljuju: 1) s plenarne sjednice 7. 10. 2013.: "Kao zastupnici iz tranzicijske države i dugogodišnjoj policijskoj službenici (...)", 2) s plenarne sjednice 24. 10. 2013.: "Gospodine predsjedniče, kao stanovnica vinogradarske regije, zabrinuta sam za budućnost hrvatskog vinarstva i vinogradarstva u sklopu Europske unije.", 3) s plenarne sjednice 18. 11. 2013.: "Gospodine predsjedniče, kao zastupnica iz Hrvatske i stanovnica Dubrovačko-neretvanske županije (...)" i 4) s plenarne sjednice 24. 2. 2014.: "Gospodine predsjedniče, kao žena i bivša policijska službenica (...)". Zastupnica se često poziva i na vlastiti autoritet i svjedočenja, a pritom zna počinuti i *ad verecundiam*, kao u primjeru s plenarne sjednice 10. 12. 2013.: "(...) kao dugogodišnja policijska službenica i aktivist u borbi protiv droge svakako podržavam bolju suradnju država članica koja za cilj ima onemogućiti kriminalce raznih profila da izmaknu ruci pravde." Tvrdnje potkrepljuje i statističkim podacima s navodom izvora (s plenarne sjednice 9. 9. 2013.: "(...) države u kojoj prema Eurostatu 51,8%

mladih nema posao."), što je poželjno u argumentaciji, te primjerima i toposima, koji su u njezinim govorima najzastupljeniji (1) s plenarne sjednice 19. 11. 2013.: "Vjerujem da se slažemo da žene nisu ništa manje vrijedne od muškaraca i da moraju imati pristup svim radnim mjestima i biti jednako plaćene za svoj rad.", 2) s plenarne sjednice 16. 1. 2014.: "(...) svi građani moraju biti jednaki pred zakonom i da moramo poštovati ljudska prava." i 3) s plenarne sjednice 16. 1. 2014.: "Sloboda jednih ne smije ići nauštrb drugih."). U govorima Ruže Tomašić najzastupljenije su političke tvrdnje, ali često iznosi i trivijalne tvrdnje, kao naprimjer u govoru s plenarne sjednice 7. 10. 2013.: "Želim naglasiti kako je borba protiv korupcije na nižim razinama jednakovrijedna jer te razine predstavljaju produženu ruku viših struktura koja im omogućava manipuliranje cijelim sustavom što naposljetku dovodi do korupcije i teških kriminalnih djela." U toj tvrdnji počinila je i pogrešku prenapgle generalizacije. Argumentacijske pogreške česte su u govorima zastupnice, a najzastupljenija je zanemarivanje alternativa: 1) s plenarne sjednice 24. 2. 2014.: "Borba protiv nasilja nad ženama vodi se u svakoj ulici, na razini svake gradske četvrti ili sela, među ljudima, a ne u briselskim hodnicima." i 2) s plenarne sjednice 19. 11. 2013.: "Ne vidim nijedan razlog zašto u upravama i savjetodavnim tijelima ne bi sjedilo i po 100% žena ili muškaraca, ako se radi o najsposobnijima za taj posao." Još se pojavljuju *slippery slope* (s plenarne sjednice 18. 11. 2013.: "Europa ne smije dozvoliti da biser mediteranske kulture, Dubrovnik, ostane izoliran u vrlo nestabilnom okruženju jer bi to predstavljalo ne samo udar na europsku kulturu i hrvatsko gospodarstvo, već i značajan sigurnosni problem."), etiketiranje (s plenarne sjednice 10. 12. 2013.: "No, s obzirom da neke političke grupe imaju za cilj reklamiranje određenih seksualnih skupina, najbolje bi bilo da tu ideološku indoktrinaciju financiraju same."), te čak četiri argumentacijske pogreške na plenarnoj sjednici 16. 1. 2014., i to *petitio principii* i ekvivokacija ("Diskriminacija je diskriminacija, bila ona negativna ili pozitivna, i kao takva je nepravedna i nepoželjna.") te *ad populum* i irelevantan zaključak ("Gospođo predsjednice, svi znamo da su potrebni muškarac i žena da se začne dijete. Onaj čas kada dođe vrijeme da žena može sama, bez pomoći muškarca, začeti to dijete, onda može sama i odlučivati o tom djetetu."). Zastupnica Tomašić je počinila najviše argumentacijskih pogrešaka od svih europskih parlamentaraca, čak osam u deset analiziranih govora.

4. ZAKLJUČAK

Iz rezultata analize glasa prema fonetskom statusu vidljivo je da su dva glasa blago hrapava, tri glasa nosna, jedan glas napeta grkljana te tri glasna. Svih sedmero zastupnika ima dostatnu dikciju, trojica zastupnika imaju izgovorne mane, a petero ih ima izgovorne pogreške, svi ostvaruju asimilacije. Gotovo polovica zastupnika ima regionalni izgovor i stoga ih je nemoguće svrstati u jedan od tri tipa općeg hrvatskog. Kod ostalih zastupnika najzastupljeniji je tronaglasni sustav. Pohvalno je što šestero od sedmero ponovno izabranih zastupnika ima dobru ili izvrsnu izražajnost. Iako je poželjno da se neki dijelovi govora čitaju, kao naprimjer dijelovi sa statističkim podacima, citati i sl., prevladavanje čitaće interpretacije, kao u govorima zastupnica Maletić i Tomašić te zastupnika Stiera, nije poželjno. Osim Ruže Tomašić, koja je dobila ocjenu 2 i stoga se ne preporuča za vokalnog profesionalca, svi ostali ponovno izabrani zastupnici ocijenjeni su ocjenama većim od 2,5. Također, ocjene koje proizlaze iz fonetskog statusa ponovno izabranih zastupnika veće su od ocjena zastupnika izabranih samo jednom (jedina iznimka je zastupnica Petrović Jakovina koja je ocijenjena s ocjenom većom od 2,5). No, unatoč tome, zastupnici bi trebali poraditi na svome glasu te bi, kada govore javno, trebali smanjiti regionalni utjecaj na govor.

Analiza argumentacije pokazala je da su najzastupljenije političke tvrdnje, a zatim vrijednosne. Praktične argumente, koji su karakteristični za Europski parlament, koriste zastupnica Maletić i zastupnik Plenković. Od očitosti najviše koriste statističke i brojčane podatke, topose, primjere, ilustracije, definicije, a troje zastupnika koristi i vlastiti autoritet i svjedočenja. Zastupnici u svojim govorima u Europskom parlamentu uvjeravaju i etosom i logosom i patosom te odaju dojam da su svjesni važnosti govornikova karaktera. Koriste svaku priliku da u svojim govorima istaknu vlastitu vjerodostojnost i stručnost bilo ekstrinzičnim i/ili intrinzičnim etosom. S obzirom na karakteristike političke argumentacije prema Zarefskom (2009), vidljivo je da imaju na umu publiku, posebice heterogenost publike i pretpostavku da je politička argumentacija dostupna svima. To se očituje u brojnim toposima, stereotipima, preliminarnoj argumentaciji, ali na to ukazuje i podatak da je *ad populum*, uz zanemarivanje alternativa i *non sequitur*, najčešća argumentacijska pogreška među ponovno izabranim zastupnicima. Iz učestale uporabe etosa, toposa, argumentacijske pogreške *ad populum* te posebice patosa, posredno se može zaključiti

da su zastupnici više usmjereni prema publici izvan Europskog parlamenta (to jest biračkom tijelu), što je mogući razlog uspješnosti ovih zastupnika na izborima.

REFERENCIJE

- Aristotel** (1989). *Retorika*. Zagreb: Naprijed.
- Beker, M.** (1997). *Kratka povijest antičke retorike*. Zagreb: ArTrezor.
- Danler, P.** (2013). The linguistic-discursive creation of the speaker's ethos for the sake of persuasion: A key aspect of rhetoric and argumentation. *What Do We Know about World? Rhetorical and Argumentative Perspectives* (ur. G. Kišiček i I. Ž. Žagar), 37–47. University of Windsor: Open Monograph Press.
- Fahnestock, J., Secor, M.** (2004). *A Rhetoric of Argument*. Boston: McGraw Hill.
- Groarke, L., Tindale, Ch.** (2013). *Good Reasoning Matters! A Constructive Approach to Critical Thinking*, 5. izd. Ontario: Oxford University Press.
- Kišiček, G., Stanković, D.** (2011). Analysis of fallacies in Croatian parliamentary debate. *Proceedings of the 7th Conference of the International Society for the Study of Argumentation* (ur. F. H. van Eemeren, B. Garssen, D. Godden, G. Mitchell), 939–949. Amsterdam: Rozenberg/Sic Sat.
- Mildner, V.** (1996). Samoglasnički prostori zagrebačkoga i dubrovačkoga govora. *Govor* 13, 1–2, 25–39.
- Nelson, P.** (1996). *Confidence in Public Speaking*. Boston: McGraw-Hill.
- Perelman, Ch.** (1982). *The Realm of Rhetoric*. Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press.
- Perelman, Ch., Olbrechts-Tyteca, L.** (1958). *The New Rhetoric: A Treatise On Argumentation*. Notre Dame: University of Notre Dame Press.
- Södersten, M., Lindhe, C.** (2007). Voice ergonomics – an overview of recent research. *39th Proceedings of the Nordic Ergonomics Society Conference*. Lysekil, Sweden.
- Škarić, I.** (1999). Govorničko umijeće vodećih hrvatskih političara – intervju s Ivom Škarićem (Vlado Vurušić). *Globus*, br. 461, 8. 10. 1999., 58–63.
- Škarić, I.** (2003). *Temeljci suvremenog govorništva*. Zagreb: Školska knjiga.
- Škarić, I.** (2009). *Hrvatski izgovor*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Škarić, I.** (2011). *Argumentacija*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Tindale, C.** (2007). *Fallacies and Argument Appraisal (Critical Reasoning and Argumentation)*. Cambridge, New York: Cambridge University Press.

- Varošanec-Škarić, G.** (2010). *Fonetska njega glasa i izgovora*. Zagreb: FF press.
- Walton, D.** (2007). *Media Argumentation: Dialectic, Persuasion and Rhetoric*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Weston, A.** (1992). *A Rulebook for Arguments*. Indianapolis, Cambridge: Hackett Publishing Company.
- Zarefsky, D.** (2009). Strategic maneuvering in political argumentation. F. H. van Eemeren (ur.), *Examining Argumentation in Context*, 115–130. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Žmavc, J.** (2011). The ethos of classical rhetoric: From epieikeia to auctoritas. *Proceedings of the 7th Conference of the International Society for the Study of Argumentation* (ur. F. H. van Eemeren, B. Garssen, D. Godden, G. Mitchell), 93–949. Amsterdam: Rozenberg/Sic Sat.

Internetski izvori

Dostupno na <http://www.sabor.hr/Default.aspx?sec=5644> [posljednji pristup 20. veljače 2015.].

Dostupno na <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20140113+INFO+DOC+XML+V0//HR&language=HR> [posljednji pristup 1. ožujka 2015.].

Dostupno na <http://www.europarl.europa.eu/portal/hr> [posljednji pristup 1. ožujka 2015.].

Zdravka Biočina

zbiocina@ffzg.hr

Zagreb, Croatia

Speech analysis of Croatian representatives in the European Parliament

Summary

Relevant literature includes politicians into public speakers or, in another words, vocal professionals who should respect the norms which are prescribed for public speaking by rhetoricians and argumentation theorists. This paper analyzes speech performance and argumentation of seven Croatian representatives in the European Parliament who have been elected in the elections of 2013 and again in the elections of 2014. For the analysis speeches have been taken from plenary sittings in the period July 2013 – March 2014. Analysis of speech performance by phonetic status showed that two representatives have sufficient pronunciation, three representatives have pronunciation impairs, five have dialect pronunciation and six of them have excellent or good expression. Three out of seven representatives have reading interpretation. The most important mean of persuasion in political speeches is the speaker's ethos, hence representatives in European Parliament use every chance they have to highlight their credibility and expertise in their speeches. Analysis of argumentation also showed that apart from claims of policy, representatives also use claims of value and that they support their claims most often with statistical data, topoi and examples. In the representatives speeches the most frequent fallacious arguments are fallacy of overlooking alternatives, *argumentum ad populum* and *non sequitur*. From frequent use of ethos, topoi, *argumentum ad populum*, and especially pathos, it can be concluded indirectly that representatives are more focused on the electorate than their colleagues in the European Parliament, and maybe that could be the reason of their success in the elections.

Key words: political discourse, European Parliament, speech performance, argumentation
